

Kongeørn – Prosjekt Rissa

Midt-Norge prosjektet på kongeørn som
tapsårsak for sau og lam

Audun Stien og Torkild Tveraa, NINA
Inger Hansen, NIBIO

Bakgrunn

- Kongeørnas bestandsstørrelse i tid og rom har inntil nylig vært lite kartlagt
- På nasjonalt nivå har det vært en økning i erstatningsutbetalingene knyttet til kongeørn de siste åra (fra 2-4 % til 8%)
- Detaljstudier av lammetap til kongeørn viser generelt lave tap (0-2,5 %)

På Fosen:

- Næringa rapporterte om store lammetap (20-30 %)
- Kongeørn antatt å være den viktigste skadevolderen
- Få lammekadaver funnet
 - > usikkerhet knyttet til tapsårsak
- Behov for å avklare hva som forårsaker de store tapene

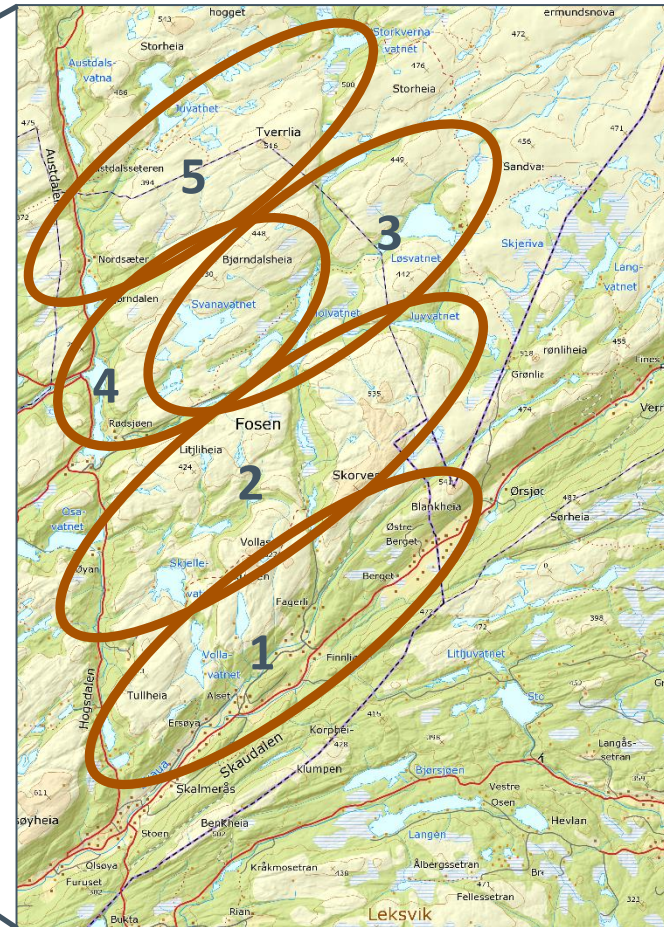
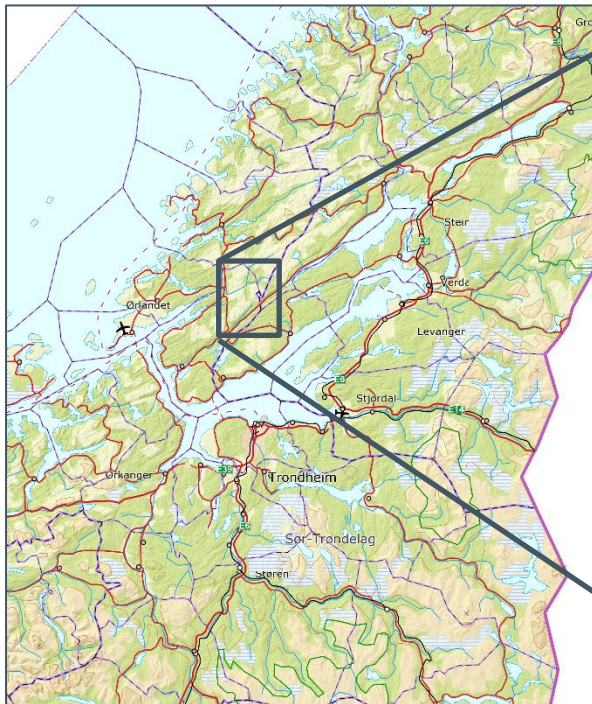

Metode

- Radiomerking av lam
 - 3 typer radiosendere med mortalitetsvarsling: satellittbaserte, mobiltelefonbaserte og VHF-baserte
- Søk etter kadaver, med fokus på radiomerka lam
- SNO ved rovviltkontaktene vurderte rovvilttap på stedet
- Obduksjon ved Veterinærinstituttet av kadaver som var i tilstrekkelig god stand, oftest kadaver med uten tegn på rovdyr

Studieområde og besetninger

Rødsjø beiteområde

Undersøkelser ved oppstart i 2014

- Blodprøver av lam -> ingen tegn til sporstoff mangel før beiteslipp
- Skittprøver av voksne søyer -> ingen tegn til parasittproblemer før beiteslipp

Tap totalt

	Lam sluppet 2014	Lam Tapt 2014	Lam sluppet 2015	Lam Tapt 2015	% tap 2014	% tap 2015
Merket	349	62	447	107	18	24
Totalt	631	127	651	159	20	24

Tapsprosent i besetningene

Besetning	% tap merket 2014	% tap merket 2015
1	5	5
2	16	25
3	23	30
4	17	17

Tapsårsaker blant radiomerkede lam

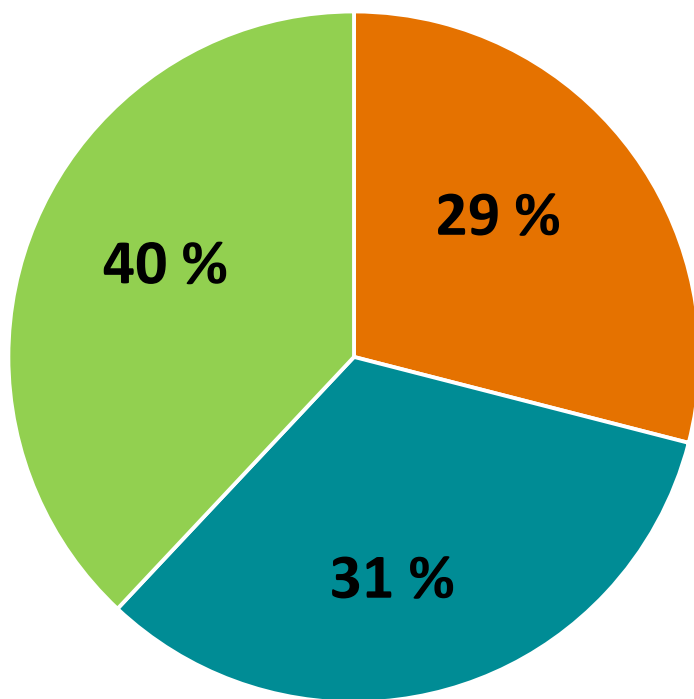
	Kongeørn	Fredet rovvilt	Hund	Ikke rovvilt	Ulykke	Ukjent	N
2014	15	1	0	12	5	22	55
2015	24	1	1	34	10	37	107

Dyr med ukjent dødsårsak 2015

Årsak	Antall
Oppspist	20
Kadaverøst	5
Ikke funnet	4
Annet	8
Totalt	37

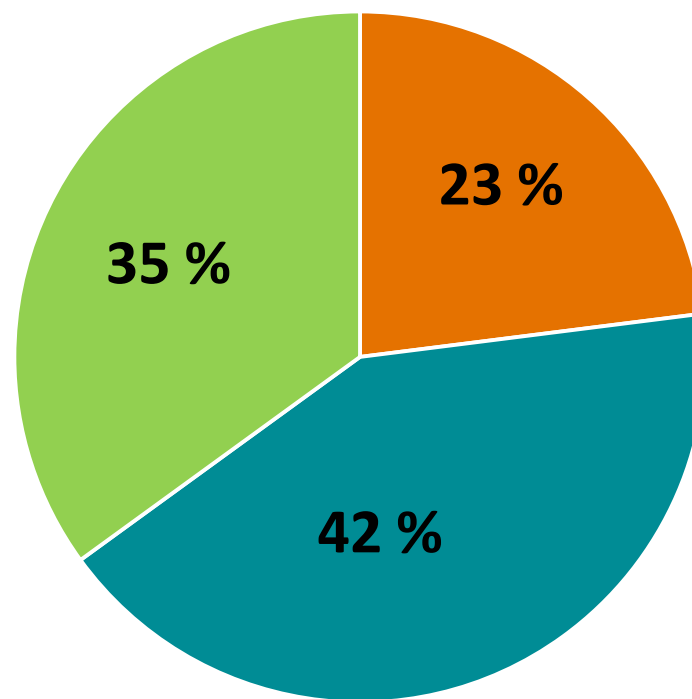
Fordeling av tapsårsaker

2014

■ Fredet rovvilt ■ Ikke rovvilt ■ Ukjent

2015

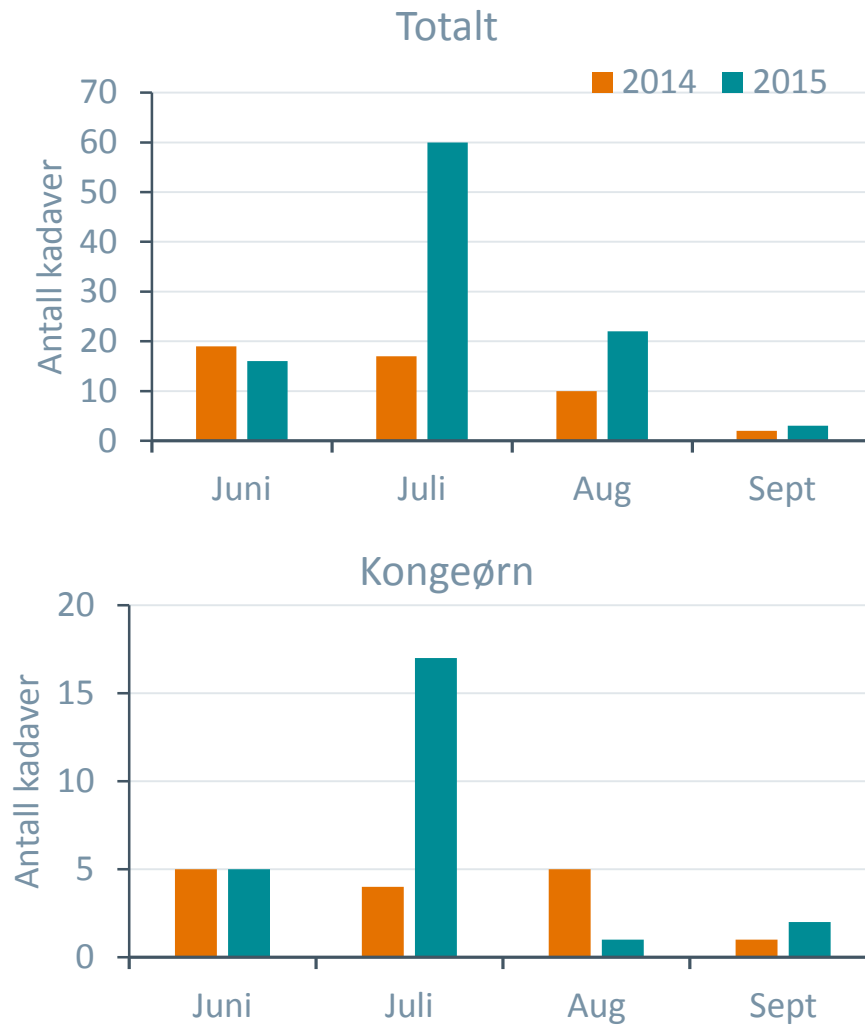
■ Fredet rovvilt ■ Ikke rovvilt ■ Ukjent

Fordeling av tapsårsaker

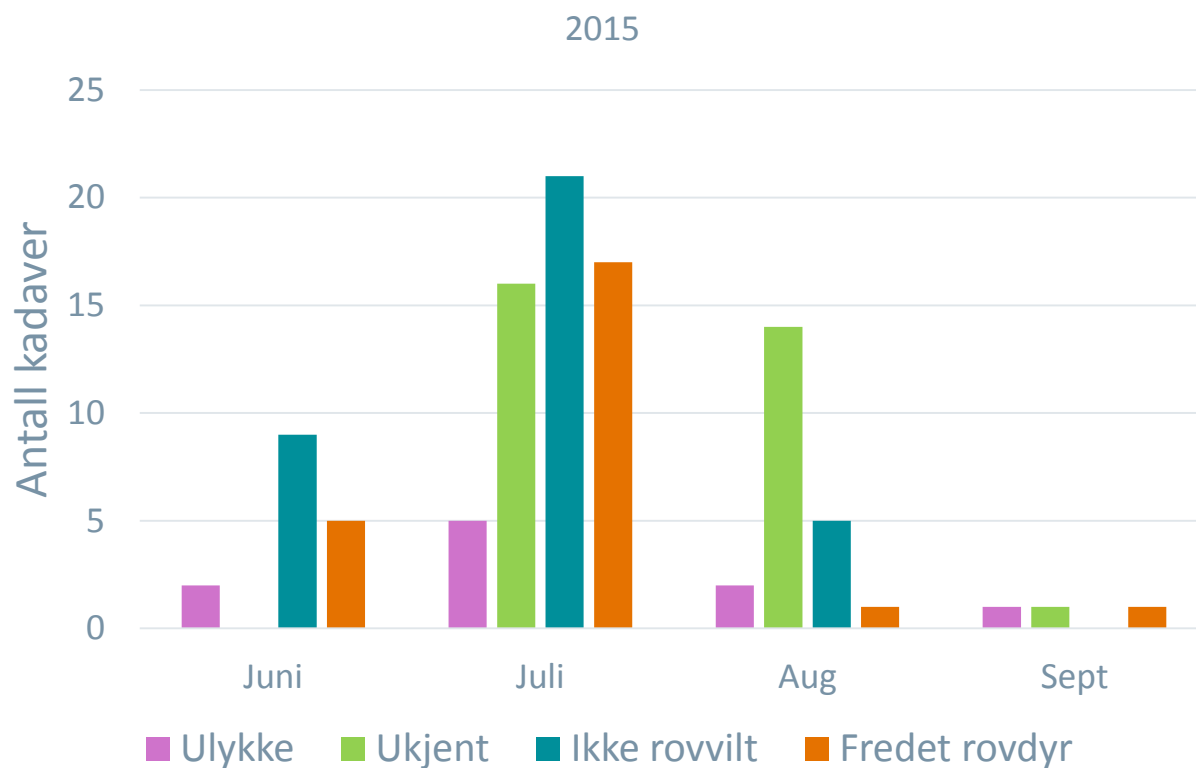
% tap av totalt antall radiomerkede lam sluppet på beite

	<u>2014</u>	<u>2015</u>
Fredet rovvilt:	5 %	6 %
Ikke fredet rovvilt:	6 %	10 %
Ukjent:	7 %	8 %

Sesongvariasjon

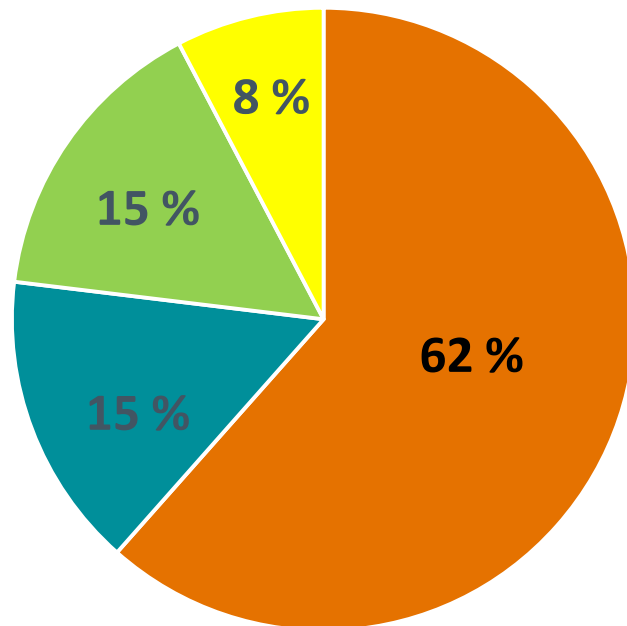

Sesongvariasjon 2015

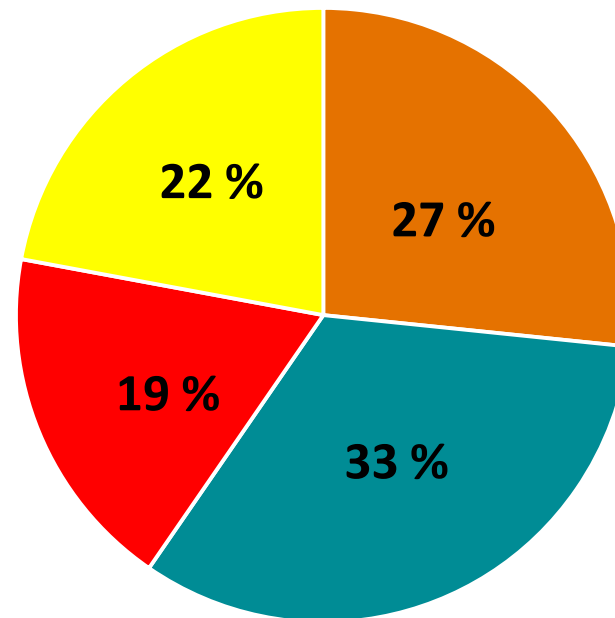
Resultater sykdom

2014, 13 kadaver

Alveld Parasitter Annet Usikker

2015, 27 kadaver

Alveld Parasitter
Lungebetennelse Usikker

Konklusjon

- Kongeørn klart viktigste rovvilt
- Stor andel av tapte lam er ikke drept av rovvilt
- Alveld og mage/tarmparasitter viktigste sykdommer begge år

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger

- Audun Stien, Knut Langeland, Torkild Tveraa (NINA Tromsø)
- Inger Hansen (NIBIO Tjøtta)
- Rødsjø beitelag
- Lokalt feltpersonell
- SNO -rovviltkontakter
- Mattilsynet - distriktskontor
- Magne Haugum, Veterinærinstituttet i Trondheim